

Lőrincz Aranka

„Legyetek jók, ha tudtok” - a honosítás rendészeti feltételei az állampolgársági jogban

**„Be good if you can” - law enforcement requirements
in the naturalization process**

Absztrakt

A cikk az állampolgárság megszerzésének olyan feltételével foglalkozik, amely minden állam állampolgársági jogában megtalálható, mégis kevésbé kutatott, mivel kevés forrás áll rendelkezésre a témában. Míg a büntetlen előélet bizonyítása egy objektív feltétel, addig az erkölcsös magatartás, a társadalomra veszélyesség követelménye szubjektív, ami azt jelenti, hogy az állam széleskörű diszkrecionális joggal rendelkezhet annak eldöntésében, hogy a honosítást kérő személy milyen fokú veszélyt jelent a társadalomra. Egy olyan világban élünk, ahol az állam biztonsága felértékelődött, így az államok is jogosan tartják szem előtt, hogy az új államalkotó szereplők esetében lehetőség szerint minél inkább kizárható legyen a társadalomra való veszélyességük. A biztonság kívánalmának megfelelően az államok úgy fogalmazzák meg nemzeti jogukat, hogy akár minden honosítási feltétel formális teljesülése esetén is adott legyen a lehetőség egy olyan egyén teljes jogú befogadásának visszautasítására, aki-nél felmerül a társadalomra veszélyesség gyanúja.

Kulcsszavak: állampolgárság, honosítás, rendészet, biztonság, társadalomra való veszélyesség, erkölcsös magatartás, büntetlen előélet

Abstract

This Article explores one of the naturalization requirements that every state has implemented in his citizenship law. Yet, the issue is not widely searched mostly due to the absence of research resources. While proving a negative criminal record is an objective condition, the good moral character or not being a threat to the society is subjective which means that the state may have wide discretionary power in deciding which extent may be a danger to the society the individual applying for naturalization. We live in a world where the value of

state security is evolving thus it is a legitimate expectation from the side of the state to exclude as much as possible a threat to the society. In the interest of safety, states may formulate their national laws in such a way that even in the case that all requirements for naturalization are formally fulfilled by the individual, the state may have the right to refuse the full admission of an individual who is suspected of being dangerous to the society.

Keywords: citizenship, naturalization, law enforcement, security, threat to the society, good moral character, negative criminal record

Bevezetés

A külföldiek honosításával foglalkozó kutatások döntő többsége csak futólag foglalkozik a honosítás rendészeti feltételeivel, nagy hangsúlyt fektetve a folyamatos tartózkodás időtartamára, az integrációs, a nyelvi követelményekre, a megélhetés biztosításának követelményeire. Viszonylag kevés figyelmet kapnak azonban az úgynevezett rendészeti feltételek, amelyek a kérelmező erkölcsös magatartására, a köz-és nemzetbiztonságra való esetleges veszélyességére vonatkoznak, pedig ezek legalább olyan fontosak, mint az egyéb jogszabályi előírások, sőt egzakt kifejtésük hiánya ellenére a döntés meghozatalában döntő szerepük van.

A büntetlen előélet és az erkölcsös magatartás követelménye

Szinte kivétel nélkül valamennyi szuverén állam már a honosítási eljárásban általában feltételként szabja, hogy csak az a személy honosítható, aki jó magaviseletű, büntetlen előéletű, illetve honosítása az állam közbiztonságát, nemzetbiztonságát, egyéb érdekeit nem sérti. Van, aki meghatározza, hogy milyen súlyú bűncselekmények korábbi elkövetése lehet kizáró ok, mások azt sem tolerálják, ha büntetőeljárás van folyamatban a honosítását kérelmező személlyel szemben. A liberális országokban csak a súlyosabb bűncselekmények elkövetőit, a közepesen szigorú országokban már a kisebb súlyú bűncselekmények elkövetőit is kizárhatják a honosításból. A magyar szabályozás e tekintetben kifejezetten a szigorúnak számító országok körébe sorolható, ahol még a folyamatban lévő büntetőeljárás is kizáró oknak számít, függetlenül az ártatlanság vélelmétől. (Tóth Judit, 2011, 30.) Az államok egy része az erkölcsös magatartás követelményének való megfelelést írja elő, ami a büntetlen előéleten túl más, kevésbé konkrét módon megfogható, tág értelmezésre is lehetőséget adó követelmény-együttest

foglalhat magában. Az európai jogállamok állampolgársági kódexének számító állampolgárságról szóló 1997. évi európai egyezmény sem foglalkozik ezzel a kérdéskörrel, az állampolgárság megszerzésének szabályai tekintetében csupán a honosítás feltételül szabható folyamatos tartózkodási idő maximumát írja elő, a többi követelmény előírása vonatkozásában szabad kezdet ad a részes államoknak: „Minden részes állam köteles belső jogában rendelkezni a területén jogszerűen és szokásosan tartózkodó személyek honosításának lehetőségéről.

A honosítás feltételeinek meghatározásakor nem írhat elő a kérelem benyújtását megelőző tíz évet meghaladó tartózkodási időt.” Az európai egyezmény magyarázó jelentése is csak annyit tesz hozzá az Egyezmény hivatkozott cikkéhez, hogy a részes államoknak jogukban áll további feltételeket meghatározni, különös tekintettel az integrációra.

A társadalmi integráció azonban nem feltétlenül csak a nyelvi kompetenciák, illetve az adott ország társadalmi-gazdasági berendezkedésének, történelmi hagyományainak ismeretét jelenti, hanem magában foglalhatja azt is, hogy az állampolgárságot szerezni kívánó személy jó állampolgárként fog viselkedni, morális és jogi értelemben egyaránt. A jó állampolgár ismérve pedig a múltból és a jelenből építkezik, az állampolgárság odaítéléséről döntő hatóságok a külföldi múltbeli és a kérelem elbírálásának időpontjában fennálló magatartása alapján vonnak le következtetéseket a jövőre nézve. Az állam általában megköveteli, hogy a honosítását kérelmező külföldi személye ne jelentsen biztonsági kockázatot, ezért már a kérelem benyújtásának feltételül szabja a kifogástalan életvitelt, melynek igazolására többfajta megoldást alkalmaznak.

A kifogástalan életvitel igazolására rendszerint az erkölcsi bizonyítvány szolgál, de az államok ezentúl megkövetelhetik a kérelmezőtől, hogy írásban nyilatkozzon arról, hogy nem követett el bűncselekményt, vagy a honosítási kérelem benyújtása előtt meghatározott ideig bűncselekmény elkövetése miatt büntetőítélet nem született. Amennyiben a hatóságok előtt a későbbiekben kiderül, hogy a kérelmező hamis nyilatkozatot tett, az állampolgárságuk – csalárd módon történt állampolgárság-szerzésre hivatkozással – visszavonható. Egyes államok jogában a csalárd módon szerzett állampolgárság nem az állampolgárság visszavonásával, hanem egyenesen az állampolgárság megszerzésének megsemmisítésével jár. (Achermann, Alberto et al., 2010, 15.) A csalárd módon szerzett állampolgárság érvénytelenítéséről hasonlóan vélekedett az első magyar állampolgársági törvény is: *„A belügyminiszter a honosítási okiratot érvénytelenítheti oly esetben, ha a honosítás után kétséget kizáróan beigazolást nyer, hogy a honosítás törvényszabta kellékeinek valamelyike a honosításkor nem volt meg. Így például akkor, ha a honosított ellen már a honosítást megelőzően bünvádi eljárás volt folyamatban, amely jogerős elítélésre vezetett és*

folyamodó ezt a körülményt a honosítási kérelem előterjesztésekor elhallgatta és így nyilvánvalóan a hatóságok megtévesztésével eszközölt ki olyan tartalmú erkölcsi bizonyítványt, amely az ő kifogástalan magaviseletét látszólag igazolta. Ebben az esetben tehát a honosítás feltételei a kérelem előterjesztésekor kétségtelenül hiányoztak és folyamodó a honosító hatóságot a honosítás feltételei tekintetében kétségtelenül megtévesztette.” (Beszterczey-Jacobi et al., 1936, 165.)

A kifogástalan életmódnak az egyén honosításában betöltött szerepére példaként szolgál a Janko Rottmann-ügy (C-135/08), melyben az Európai Unió Bírósága is elismerte az uniós állam jogát, hogy a közérdek védelmére figyelemmel visszavonhassa a csalárd módon szerzett állampolgárságot attól az egyéntől, aki elhallgatta a honosítása során, hogy egy másik államban bünvádi eljárás van folyamatban ellene. A büntetlen előélet követelménye tehát megfelel az állampolgársági jog területén megalkotott európai standardoknak, az európai államok joga rendszerint előírja az erkölcsös magatartást vagy az erkölcsi bizonyítvánnyal igazolandó büntetlen előéletet.

A bevándorolt migránsok számára az állampolgárság megszerzése hagyományosan a honosítás útján történik. A honosítás révén a nem magyar állampolgár (vagy hontalan) az állampolgársággal együtt megszerzi nem csak az azzal járó jogokat és kötelezettségeket, hanem egy államhoz, társadalomhoz való tartozás tényét is. Az állampolgárság hatósági döntés útján történő megszerzése általában bevándorolt nem magyar állampolgárookra (vagy hontalanokra) vonatkozhat, csak kivételes esetben érinti a külföldön élő személyeket, a honosítás emiatt a migráció szabályozásának rendszeréhez illeszkedik. (Hautzinger, 2016, 39.). A honosítását kérelmező személynek általában az adott állam állampolgársági jogában meghatározott feltételeknek kell megfelelnie, a honosításról pedig állami szerv, illetve egyes országokban a legfőbb közjogi méltóság dönt.

A külföldi állampolgár (hontalan) honosítása kétféle módon is történhet. Az egyik eset az, amikor az eljáró hatóságnak nincs mérlegelési joga, amennyiben a kérelmező a törvényi feltételeket teljesíti, megkapja az adott állam állampolgárságát. A másik esetben a honosítás kérdésében döntő szerv diszkrecionális hatáskörben dönt, vagyis a törvényi feltételek kérelmező általi teljesítése nem kötelezi az állampolgárság megadására, hanem szabad mérlegelésére van bízva a döntés kimenetele.

A biztonságra veszélyesség megítélése nem csak a honosítási kérelemről diszkrecionális hatáskörben döntő államok eljárásában lehet jelen. Azok az államok, ahol az állampolgársági jog a törvényi feltételek teljesülése esetén kimondja a külföldi személy állampolgársághoz való jogát (például Németország vagy Luxemburg esetében), a biztonságra veszélyesség felmerülésének esetére biztosítja a diszkrecionalitás jogkörben való döntést és a kérelem elutasítását. Míg Spa-

nyolcszázban a Legfelsőbb Bíróság egy 1999. évi döntésében kimondta, hogy a kérelmezőnek joga van a spanyol állampolgárságra, amennyiben valamennyi törvényi feltételnek megfelel, addig 2002-ben már azt hangsúlyozta, hogy a hatóság diszkrecionális jogkörében eljárva megtagadhatja a külföldi személy honosítását, ha a kérelmező veszélyt jelent a közbiztonságra vagy honosításához nem fűződik nemzeti érdek. (Waldrauch, Harald, 2006, 139.)

Az osztrák jog

Az európai kontinensen Ausztria kiemelt migrációs célországnak számít, állampolgársági joga a legszigorúbbak közé tartozik. A születéssel keletkezett állampolgárság-szerzésen kívül az osztrák állampolgárság megszerzésének második leggyakoribb módja a külföldi személy honosítása, mely történhet diszkrecionális módon (Ermessensentscheidung) vagy jogosultság révén (Rechtsanspruch). (Stern, Joachim et al, 2013, 26.) Alapesetben a külföldi személynek legalább tíz év folyamatos tartózkodást ír elő az 1985. évi osztrák állampolgársági törvény (Staatsbürgerschaftsgesetz, StbG), egy 2005-ös szigorításnak köszönhetően további feltétel, hogy a honosítás iránti kérelem benyújtását közvetlenül megelőző öt évben letelepedett státussal is rendelkezzen a külföldi. Emellett az osztrák jog szigorú rendészeti feltételeket támaszt azokkal a külföldiekkel szemben, akik az osztrák állampolgárságot meg kívánják szerezni. 1998, illetve 2005 előtt a bűnügyi nyilvántartásban való szereplés nem jelentette feltétlenül a honosításból való kizárást. 1998 előtt csak a több mint hat hónap időtartamú szabadságvesztés képezte a honosítás akadályát, a kritikus időtartamot később lecsökkentették három hónapra. A 2005-ös reform eredményeképpen az osztrák állampolgársági jog határozottan szigorúbb álláspontra helyezkedett: a bűnügyi nyilvántartásban való szereplés kizárja a honosítás lehetőségét. (Cinar, Dilek, 2009, 11.)

A hatályos állampolgársági törvény szerint a honosítás feltétele, hogy a kérelmező külföldi személyt se osztrák, se külföldi bíróság ne ítélje szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre, illetve külön kiemelt kizáró okként szerepel az osztrák büntető bíróság által pénzügyi bűncselekmény miatti börtönbüntetés kiszabása (StbG.10.§. (1) 2-3).

Az osztrák jog azt is feltételként szabja, hogy a kérelmező külföldi személlyel szemben nem folyhat büntetőeljárás nemzeti bíróság előtt olyan szándékos bűncselekmény vagy pénzügyi bűncselekmény miatt, amely börtönbüntetéssel sújtható (StbG.10.§. (1) 4).

Látható, hogy a hatályos osztrák jog nem minden bűncselekmény esetén zárja ki a kérelmezőt a honosításból, vagy olyan szándékos (nem gondatlan) bűncse-

lekménynek kell lennie, ami szabadságvesztéssel jár, vagy - kiemelt figyelmet fordítva az osztrák gazdaság tiszteletben tartására – olyan pénzügyi bűncselekménynek kell lennie, ami ugyancsak börtönnel sújtható. Míg az előbbi esetben a büntető ítéletet akár osztrák, akár külföldi bíróság kimondhatja, addig a pénzügyi bűncselekmény esetén csak az osztrák bíróság által hozott döntés számít a honosítás kizárása tekintetében.

Rendészeti jellegű korlátozásnak számít a honosítás azon követelménye is, mely szerint a kérelmező esetében nem lehet folyamatban olyan eljárás, mely az ausztriai tartózkodás megszűnésével járhat, továbbá nem állhat tartózkodási tilalom alatt sem Ausztriában, sem más EGT-tagállamban.

Széles szubjektív megítélésre okot adó rendelkezése az osztrák állampolgársági jog azon rendészeti jellegű rendelkezése, mely szerint a külföldi állampolgár honosítása nem lehet kedvezőtlen hatással az Osztrák Köztársaság nemzetközi kapcsolataira (StbG.10.§. (1) 5). A törvény határozottan kimondja azt is, hogy a külföldi múltbeli magatartásának az Osztrák Köztársaság értékei iránti pozitív hozzáállásról kell tanúskodnia, illetve a honosítását kérelmező nem jelenthet veszélyt a közrendre, a közbiztonságra, a nemzetbiztonságra és semmilyen egyéb olyan közérdekre, amelyet az emberi jogok európai egyezményének 8. cikk (2) bekezdése is megfogalmaz (StbG.10.§. (1) 6).

A honosítás végső feltétele az, hogy a kérelmező ne álljon külföldi állammal olyan kapcsolatban, mely az Osztrák Köztársaság érdekeit sérti (StbG.10.§. (1) 7).

Az osztrák állampolgársági törvény külön rendelkezik azokról az idegenrendészeti, határrendészeti törvény hatálya alá tartozó tényekről és tilalmakról, amelyek fennállása esetében nem honosítható a kérelmező (StbG.10.§. (2) 1-6), valamint ugyancsak a kizáró okok között nevesíti azt az esetet, ha a külföldi közeli kapcsolatot ápol szélsőséges vagy terrorista csoportokkal (StbG.10.§. (2) 7). Az osztrák állampolgársági jog a honosítás további követelményeként írja elő a rendszeres jövedelmet és a biztos megélhetést, valamint a német nyelv és az országismeret igazolását, valamint a korábbi állampolgárságról való lemondást. Valamennyi feltétel törvényi megjelenítését áttekintve megállapítható, hogy a rendészeti feltételek a többihez képest határozottan túlsúlyban vannak, sőt külön imperatív rendelkezéseket is tartalmaz a törvény azokra az esetekre, amikor meg kell tagadni a külföldi kérelmező honosítását. A törvény a legtöbb esetben konkrét tartalommal tölti fel a rendészeti feltételeket, azonban vannak közöttük olyanok is, amelyek a döntéshozók szubjektivitására bízzák azok megítélését. Ilyen előírás például az, amely úgy rendelkezik, hogy a kérelmező ne álljon külföldi állammal olyan kapcsolatban, amely Ausztria érdekeit sérti, illetve a külföldi állampolgár honosítása nem gyakorolhat kedvezőtlen hatást az ország nemzetközi kapcsolataira.

A hagyományos honosításon alapuló diszkrecionális döntést sokáig nem lehetett Ausztriában bíróság előtt megtámadni, míg az 1960-as évek módosításai során előírták a döntések indokolását, valamint közigazgatási bíróság előtt érvényesítendő jogorvoslathoz való jogot. A diszkrecionalitás felügyeletét lehetővé tevő jogintézmények bevezetését azonban nagyban gyengítették azok a széles körű értelmezést biztosító szabályok, amelyeket később vezettek be a honosítás feltételeként. Ilyennek számított a törvény azon rendelkezése, mely a döntéshozónak előírta, hogy a döntés meghozatalánál a külföldi magatartását összességében az általános jólét, a közérdek és a külföldi integrációjának mértékére tekintettel kell megítélni. (Stern et al., 2013, 27.) Ennek során különösen azt kell értékelni, hogy a külföldi személy mennyire illeszkedett be az osztrák társadalmi, gazdasági, kulturális életbe, és mennyire fogadja el egy európai demokratikus állam és társadalom alapértékeit (StbG.11.§.). A döntéshozóknak ez a törvényi passzus arra is lehetőséget ad, hogy akár a külföldi személy munkamorálját, vagy a közúti közlekedés szabályainak való betartását is figyelembe vegye. (Stern et al., 2013, 31.) Ebből a szemszögből a hagyományos diszkrecionális honosítás és a jogosultság révén történő honosítás közötti éles különbség elmosódott, így hiába biztosított mindkét esetben a bírósághoz való fordulás joga, a döntés kimenetele kiszámíthatatlanabbá vált. (Stern et al., 2013, 27.)

A brit jog

A magyar állampolgárok másik kedvelt migrációs célországa az Egyesült Királyság, ahol a brit állampolgárságot megszerző külföldinek a sikeres honosításhoz jó magaviseletűnek (good character) kell lennie.

Alapesetben öt év folyamatos tartózkodás után kérelmezheti a külföldi személy a honosítását. További feltételek a megfelelő nyelv- és országismeret igazolása, a külföldinek továbbá beszámíthatónak és jó magaviseletűnek kell lennie (Sawyer et al., 2014, 12.).

Az 1981. évi brit állampolgársági törvény (British Nationality Act 1981, BNA) szerint a belügyminiszter diszkrecionális jogkörben dönt a honosítás iránti kérelmekről (BNA 6. cikk). A döntés ellen nincs helye fellebbezésnek, azonban az elutasítást indokolni kell.

Az állampolgársági törvény nem tartalmazza a jó magaviselet definícióját, így arra sincs útmutatás, hogy a fogalmat hogyan kell értelmezni és alkalmazni, ezért a döntéshozók – jogszabálynak nem minősülő - részletes iránymutatást dolgoztak ki, mely a honosítási kérelem döntéshozatala során a jó magaviselet követelményének értékelését segíti elő.

Ezt az iránymutatást kell figyelembe venni a 2014. december 11-én vagy az azt követően hozott állampolgársági kérelmek elbírálása során született döntésekben és minden tíz év feletti külföldi személyre alkalmazni kell.

Az iránymutatás szerint a döntéshozó általában nem minősítheti „jó magaviseletűnek” a külföldi személyt ha a rendelkezésre álló adatok arra utalnak, hogy: nem tartotta tiszteletben a törvényeket és/vagy nincs erre felkészülve, így például bűncselekmény miatt elítélték vagy alapos okkal feltételezhető (azaz inkább valószínű, mint nem), hogy bűncselekményben érintett volt; háborús, emberiség elleni bűncselekmény, népirtás, terrorizmus vagy egyéb olyan bűncselekményben érintett, mely a közjóval ellentétesnek minősül (considered not to be conducive to the public good); pénzügyi kötelezettségeit nem teljesítette, így például adózási kötelezettségének nem tett eleget; rossz hírű és alaposan feltételezhető, hogy a helyi közösségbe nem tud beilleszkedni; az Egyesült Királyság kormányával szemben szándékosan tisztességtelen és megtévesztő magatartást tanúsított; segítséget nyújtott az idegenrendészeti ellenőrzés alóli kibújás alól, vagy korábban megfosztották állampolgárságától.

Az iránymutatás hangsúlyozza, hogy ez semmiképpen nem egy taxatív lista, akkor is el lehet utasítani a honosítás iránti kérelmet, ha a kérelmező magaviselete nem esik az egyik tárgyalt kategóriába sem, azonban a döntéshozónak kétségei vannak a jó magaviselet követelményének való maradéktalan megfelelés tekintetében. A brit állampolgársági jog szerint a belügyminiszter diszkrecionális jogkörébe tartozik a honosításról való döntés, tehát a törvényi követelmények teljesítése esetén belátása szerint honosíthatja a külföldi személyt. A gyakorlatban azonban szinte minden esetben valamilyen törvényi feltételnek való meg nem felelés miatt utasítja el a külföldi személy/kérelmező honosítását, ezek közül a jó magaviselet kritériuma az, amelyik a leginkább szubjektív. A felmérések azt mutatták, hogy míg az elutasítások száma csökkent a korábbi időszakokhoz képest, a jó magaviselet miatti elutasítások aránya növekedett a vizsgált időszakban (2012-ben 37 % volt az előző időszak 10 %-hoz képest) (Sawyer, Caroline et al., 2014, 13.). Tekintettel arra, hogy nincs fellebbezésre lehetőség a brit állampolgársági jogban, ezért az egyetlen út a Legfelsőbb Bíróság előtt megtámadni a döntést jogszerűtlenség, ésszerűtlenség, eljárási hiba, emberi jogok vagy az arányosság követelményének megsértésére hivatkozással. Eltekintve attól a tényről, hogy a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárás kötelező jogi képvisellel és magas anyagi költségekkel jár, csak elvétve állapítható meg az elutasítás jogszerűtlensége éppen a honosítás diszkrecionális jogkörben való döntése miatt, különösen, ha azt a jó magaviselet hiányára hivatkozva utasították el (Sawyer et al., 2014, 13.).

A magyar jog

A magyar állampolgársági jogban a honosításnak (visszahonosításnak) mindig is feltétele volt a rendészeti követelményeknek való megfelelés. Első állampolgársági törvényünk kifogástalan magaviseletet kívánt meg a honosulni szándékozótól, melyet erkölcsi bizonyítvánnyal lehetett igazolni (1879. évi L. tc. 8. §). Második állampolgársági törvényünk a rendészeti feltétel tekintetében úgy fogalmazott, hogy a belügyminiszter akkor honosítja kérelmére a nem magyar állampolgárt, ha honosítása az állam érdekei szempontjából hátrányosnak nem mutatkozik (1948. évi LX. törvény 4. § b) pont). Harmadik törvényünk ez utóbbihoz hasonlóan rendelkezett: a honosítási kérelem mellékleteként jogszabály nem írta elő a hatósági erkölcsi bizonyítvány csatolását, az állam érdekeinek való megfelelést az erre rendelt szervek vizsgálták (1957. évi V. törvény 5. §). A negyedik, hatályos magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény (Ápt.) szintén rendelkezik olyan rendészeti feltételekről, amelyek a sikeres honosításhoz szükségesek. A honosítási előírások között szerepel, hogy kérelmére az a nem magyar állampolgár honosítható, aki a magyar jog szerint büntetlen előéletű és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, illetve, ha honosítása Magyarország közbiztonságát, nemzetbiztonságát nem sérti (Ápt. 4. § (1) bekezdés b) és d) pontok). Ez utóbbi feltételről a jogszabály csak annyiban rendelkezik a továbbiakban, hogy az eljáró honosító hatóság számára előírja, hogy véleményt kérjen a rendőrségtől és a feladat- és hatáskörrel rendelkező nemzetbiztonsági szolgálattól (Ápt. 19. § (2) bek. d) pont). Egyébként a jogszabály felhatalmazza a honosító hatóságot arra, hogy ellenőrizze a magyarországi büntetlen előéletet és azt a tényt, hogy a kérelmező Magyarországon nem áll büntetőeljárás hatálya alatt, a bünygyi nyilvántartásban (Ápt. végrehajtásáról szóló 125/1993. (IX.22.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés b) pont), így adatot kérhessen a rendőrségi, a büntetettek és a büntetőeljárás alatt állók nyilvántartásából, valamint az ügyészségtől és a bíróságtól (Ápt. 19. § (2) bek. c) pont). A kérelmező egyébként a honosítás iránti kérelem benyújtásakor köteles nyilatkozni arról, hogy büntetlen előéletű és nem folyik ellene büntető eljárás, valamint arról, hogy az elmúlt öt évben elmarasztalta-e valamely bíróság szándékos bűncselekmény miatt. A külföldön élő kérelmezőnek az állampolgársági ügyekben eljáró szerv felhívására csatolnia kell a külföldi lakóhelye szerint illetékes hatóság büntetlenséget tanúsító igazolását. Amennyiben a hatóság felhívása ellenére a kérelmező nem csatolja a büntetlenséget igazoló igazolást, az azt eredményezheti, hogy a kérelmező nem kap magyar állampolgárságot. A nyilatkozat természetesen nem csak a magyarországi eseményekre, hanem a külföldi büntetőeljárásra, illetve a külföldi

bíróságra is vonatkozik, ezt támasztja alá az, hogy a törvény szóhasználatától eltérően itt már nem írja elő azt a jogszabály, hogy magyar bíróság előtt ne legyen büntetőeljárása folyamatban a kérelmezőnek. A kérelmező által tett nyilatkozatnak további jelentősége is van a honosítási eljárásban, hiszen amennyiben a kérelmező úgy nyilatkozik, hogy büntetlen előéletű, vagy bíróság nem marasztalta el az elmúlt öt évben szándékos bűncselekmény elkövetése miatt, és ennek ellenkezőjére derül fény az állampolgársági eljárás során, akkor ez természetesen a kérelem elutasítását vonja maga után. Amennyiben azonban a kérelmező megszerzi a magyar állampolgárságot és a későbbiek során derül fény arra, hogy hamisan nyilatkozott, akkor a csalárd módon szerzett állampolgárság esete áll fenn, mely jogot teremt a legfőbb közjogi méltóságnak arra, hogy visszavonja a hamis nyilatkozattal szerzett magyar állampolgárságot, feltéve, hogy az állampolgárság megszerzése óta tíz év még nem telt el. A magyar jog tehát kifejezett tilalmat állít fel a büntetett előéletű, a büntetőeljárás alatt álló, és a nemzetbiztonságra, közbiztonságra veszélyt jelentő személyek honosítása vonatkozásában (Hautzinger, 2018, 69.). Hogy mit takar ez utóbbi két fogalom, azzal az állampolgársági törvény nem foglalkozik, a közbiztonságra, nemzetbiztonságra való veszélyességet a hatáskörrel rendelkező szervek állapítják meg, akiktől az állampolgársági szerv köteles véleményt kérni. Előfordulhat, hogy a kérelmező tekintetében nem emelnek az illetékes hatóságok biztonsági szempontból kifogást, kérdés azonban, hogy az eljáró honosító hatóság diszkrecionális jogkörben eljárva megteheti-e, hogy a kérelmező veszélyességére hivatkozással elutasításra javasolja az egyén honosítást, ugyanis maga a jogi rendelkezés lehetőséget ad rá, mivel a hivatkozott rendészeti szervek csak véleménynyilvánítási jogkörrel rendelkeznek.

Zárszó

A nemzeti állampolgársági jogok szinte kivétel nélkül figyelmet fordítanak arra, hogy csak olyan személy honosítására adjanak lehetőséget, akinek a magatartása rendészeti szempontból nem kifogásolható. Az államok a honosítást kérelmező személy rendészeti ellenőrzésének sokféle útját kidolgozták, melyek alapulhatnak objektív kritériumokon vagy szubjektív értékelésen, illetve az objektív és szubjektív elemek keveredésén. Valamennyi állam arra törekszik, hogy teljes jogú állampolgárai közé olyan személyek nyerjenek felvételt, akik a társadalom biztonságára nem jelentenek veszélyt. Ezért is érthető, ha a honosítás folyamatában kiemelt figyelmet szentelnek annak, hogy a társadalom új tagja jó magaviseletű legyen, múltjában ne legyenek olyan események, amelyekből

joggal lehet arra következtetni, hogy potenciális veszélyforrást jelenthet a közösségre nézve. A közbiztonságra, a nemzetbiztonságra, a társadalomra veszélyesség, az erkölcsös magatartás fogalmának állampolgársági jogi értelmezése tekintetében az államok megközelítése különböző, bár a cél azonos. A brit jog részletes iránymutatással igyekszik az eljáró hatóságot segíteni a kérelmező erkölcsös magatartásának megítélésében, egyúttal felhívja a figyelmet arra, hogy a honosítást kizáró okok kimerítő listája nem létezik, ezért a további esetekre a döntéshozó belátására bizza a kérelmező erkölcsös magatartásának megítélését. Az osztrák jog a honosítási feltételek közül a rendészeti feltételekkel foglalkozik a legnagyobb terjedelemben, rámutatva a biztonság megőrzésének és a potenciális veszélyforrások kizárásának fontosságára. Bár az osztrák jog biztosítja a bírósághoz való fordulás jogát, maga a honosítás kimenetele kiszámíthatatlan, tekintve, hogy az eljáró hatóság mérlegelési jogkörben dönt. A magyar megoldás szerint nem az eljáró honosító hatóság feladata a rendészeti feltételnek való megfelelés megítélése, de tekintve, hogy a honosításról általában diszkrecionális jogkörben dönt a hatóság, elképzelhető, hogy a társadalomra veszélyesség tekintetében mégis neki lesz döntő szava. Vitathatatlan, hogy léteznek alapjogok, amelyek alátámasztják a kérelmező azon jogos igényét, hogy a honosítás rendészeti feltételeinek való megfelelés, az erkölcsös magatartás követelménye is átlátható és kiszámítható legyen. Napjainkban a biztonság egyre nagyobb teret nyer mind a társadalom, mind a jog területén, az államok pedig állampolgáraik biztonságának szem előtt tartásával az új állampolgárok befogadásakor még körültekintőbben járnak el.

Felhasznált irodalom

A brit állampolgársági törvény: British Nationality Act 1981. (BNA)

A magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló 1879. évi L. tc.

A magyar állampolgárságról szóló 1948. évi LX. törvény

A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény

A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény végrehajtásáról szóló 125/1993. (IX.22.) Korm. rendelet

Achermann, A. – Achermann, C. – D’Amato, G. – Kamm, M. – Rütte, von B. (2010): *Country Report: Switzerland. EUDO Citizenship Observatory, Robert Schumann Centre for Advanced Studies*. 15. <http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/19639/Switzerland.pdf?sequence=1&isAllowed=y>”&HYPERLINK „<http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/19639/Switzerland.pdf?sequence=1&isAllowed=y>”isAllowed=y

- Az állampolgárságról szóló 1957. évi V. törvény
- Az Egyesült Királyság Kormányának hivatalos honlapja: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/406368/Chapter_18_Annex_D_v02.pdf
- Az osztrák állampolgársági törvény: Staatsbürgerschaftsgesetz 1985. (Stbg)
- Beszterczey-Jacobi, R. – Peregriny, G. – Hanzély, J. (1936): *Magyar állampolgárság, községi illetőség és idegenrendészet*. Budapest: Jupiter Nyomda. 165.
- Cinar, D. (2010): *Country Report: Austria*. EUDO Citizenship Observatory. 11.
- Committee of Experts on Nationality (CJ-NA) (2003). *Report on the Conditions for the Acquisition and Loss of Nationality*. Strasbourg: Council of Europe. 32-33.
- Committee of Experts on Nationality (CJ-NA) (2004). *Report on Misuse of Nationality Laws*. Strasbourg: Council of Europe. 46-47.
- Council of Europe – Explanatory Report to the European Convention on Nationality (ETS No.) 166. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/166.htm>
- Hautzinger, Z. (2016): *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. Pécs: AndAnn Kiadó. 39.
- Hautzinger, Z. (2018): *A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése*. Pécs: AndAnn Kiadó. 69.
- Sawyer, C. – Wray, H. (2014): *Country Report: United Kingdom*. EUDO Citizenship Observatory. 12. http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/33839/EUDO-CIT_2014_01_UK.pdf?sequence=1
- Stern, J. – Valchars, G. (2013): *Country Report: Austria*. EUDO Citizenship Observatory. 26-27. <http://eudo-citizenship.eu/admin/?p=file&appl=countryProfiles&f=2013-28-Austria.pdf>
- Tóth, J. (2011): *Az állampolgárság szerepe a migránsok beilleszkedésében*. In: Kováts, A. (szerk.): *Magyarrá válni. Bevándorlók honosítási és integrációs stratégiái*. Budapest: MTA Etnikai-nemzeti kisebbségkutató Intézete. 30.
- Waldrauch, H. (2006): *Acquisition of Nationality*. In: Bauböck, R. (eds.): *Acquisition and Loss of Nationality. Volume I: Comparative Analyses. Policies and Trends in 15 European Countries*. Amsterdam: Amsterdam University Press. 139.